

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

25. listopada 2012. (*)

„Sloboda kretanja osoba – Članak 39. UEZ-a – Državljanin države članice koji traži posao u drugoj državi članici – Jednako postupanje – Novčana naknada za čekanje na prvo zaposlenje za mlade osobe koje traže prvi posao – Dodjela naknade pod uvjetom najmanje šestogodišnjeg školovanja u državi domaćinu”

U predmetu C-367/11,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a koji je uputio Cour de cassation (Kasacijski sud, Belgija) odlukom od 27. lipnja 2011., koju je Sud zaprimio 11. srpnja 2011., u postupku

Déborah Prete

protiv

Office national de l'emploi,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, u funkciji predsjednika četvrtog vijeća, J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal (izvjestiteljica) i E. Jarašiunas, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za D. Prete, J. Oosterbosch, avocate,
- za belgijsku vladu, L. Van den Broeck i M. Jacobs, u svojstvu agenata, uz asistenciju P. A. Foriers, *avocat*,
- za češku vladu, M. Smolek i D. Hadroušek, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, V. Kreuzschitz i G. Rozet, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. srpnja 2012.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 12., 17., 18. i 39. UEZ-a.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između D. Prete i Office national de l'emploi (nacionalni ured za zapošljavanje, u daljnjem tekstu: ONEM) povodom odbijanja ONEM-a da D. Preteu dodijeli pravo na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje koju predviđa belgijsko zakonodavstvo.

Belgijsko pravo

- 3 Belgijski propis predviđa dodjeljivanje novčane naknade, koja je namijenjena za olakšavanje prelaska iz obrazovanja na tržište rada, pod nazivom „novčana naknada za čekanje na prvo zaposlenje“ mladim osobama koje su završile školovanje i traže prvi posao.
- 4 Članak 36. stavak 1., podstavak 1. Kraljevskog dekreta od 25. studenoga 1991. o nezaposlenosti (*Moniteur belge* od 31. prosinca 1991., str. 29888.), kako je izmijenjen Kraljevskim dekretom od 11. veljače 2003. (*Moniteur belge* od 19. veljače 2003., str. 8026., u daljnjem tekstu: Kraljevski dekret), predviđa:

„Kako bi mladi radnik dobio pravo na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje, mora ispunjavati sljedeće uvjete:

[...]

2 (a) imati završeno redovno više srednjoškolsko obrazovanje ili treću godinu redovnog srednjoškolskog tehničkog, umjetničkog ili strukovno usmjerenog obrazovanja u obrazovnoj ustanovi koju organizira, subvencionira ili priznaje jedna od belgijskih zajednica;

(b) ili posjedovati diplomu ili potvrdu o obrazovanju iz točke (a) koju je dobio od nadležne komisije jedne od zajednica

[...]

(h) ili se školovao ili osposobljavao u drugoj državi Europskoga gospodarskog prostora, ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:

– mlada osoba prilaže dokumente iz kojih proizlazi da je školovanje ili osposobljavanje istog stupnja i jednakovrijedno onome spomenutom u prethodnim točkama;

– mladu osobu u trenutku podnošenja zahtjeva za novčanu naknadu uzdržavaju radnici migranti u smislu članka [39. UEZ-a], koji borave u Belgiji.

[...]

(j) ili posjeduje potvrdu koju je izdala jedna od zajednica, kojom se utvrđuje da je jednakovrijedna potvrdi iz točke (b), ili potvrdu kojom se omogućava pristup visokom obrazovanju; ova se točka primjenjuje pod uvjetom da se osoba prethodno najmanje šest godina školovala u obrazovnoj ustanovi koju organizira, priznaje ili subvencionira jedna od belgijskih zajednica.

[...]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 5 D. Prete, francuska državljanka, svoje je srednjoškolsko obrazovanje završila u Francuskoj gdje je dobila diplomu strukovne mature za poslovnu tajnicu („baccalauréat professionnel”). U lipnju 2001. se udala za belgijskog državljanina s kojim se nastanila u Tournaiju (Belgija).
- 6 D. Prete se 1. veljače 2002. prijavila u ONEM kao tražiteljica zaposlenja. 1. lipnja 2003. podnijela je zahtjev ONEM-u za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje.
- 7 Odlukom od 11. rujna 2003. ONEM je odbio ovaj zahtjev s obrazloženjem da se prije nego što je dobila svoju srednjoškolsku diplomu D. Prete nije najmanje šest godina školovala u obrazovnoj ustanovi u Belgiji, kako je propisano člankom 36. stavkom 1. podstavkom 1. točkom 2.(j) Kraljevskog dekreta.
- 8 Tribunal du travail de Tournai (radni sud u Tournaiju) prihvatio je žalbu D. Prete protiv ove odluke te joj je presudom od 19. prosinca 2008. priznao pravo na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje.
- 9 Cour du travail de Mons (Radni sud u Monsu) je na temelju žalbe ONEM-a tu presudu ukinuo 25. veljače 2010. Spomenuti sud je odlučio da D. Prete nije imala pravo na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje te je u vezi s time posebno pojasnio da zainteresirana stranka takvo pravo nije mogla ostvariti ni na temelju članka 39. UEZ-a ni članka 18. UEZ-a.
- 10 U prilog žalbi koju je podnijela protiv navedene presude pred Cour de cassation, D. Prete je između ostalog tvrdila da presuda krši prava iz članaka 12., 17. i 18. UEZ-a i, prema potrebi, članka 39. UEZ-a, koja imaju državljani Europske unije.
- 11 Cour de cassation ističe da je u presudi koja se pred njime pobija navedeno da je uvjet iz članka 36. stavka 1. podstavka 1. točke 2.(j) Kraljevskog dekreta uveden kako bi se osigurala stvarna veza između podnositelja zahtjeva za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu. Nadalje ističe da je Sud priznao legitimitet takvog cilja, posebno u presudi od 11. srpnja 2002., D’Hoop (C-224/98, Zb., str. I-6191.).
- 12 No u svojoj žalbi D. Prete navodi da zbog njegove prevelike općenitosti i isključivosti taj uvjet prelazi ono što je potrebno u vezi s navedenim ciljem tako da bi ga u danim okolnostima Cour du travail de Mons trebao ukinuti. Taj sud, koji je trebao provjeriti predstavlja li prijava D. Prete u službu za zapošljavanje kao tražitelja zaposlenja te njezino nastanjivanje u Belgiji nakon sklapanja braka s belgijskim državljaninom

potrebnu povezanost s belgijskim tržištem rada, navodno je pogrešno odlučio da povezanosti nema i odbio je D. Prete dodijeliti novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje. Nedodjeljivanje navedene novčane naknade D. Prete nije povezano s brigom za to da se izbjegnu preseljenja čiji jedini cilj je dobivanje ovih naknada te se tako krši njezino pravo na poštovanje obiteljskog života i načelo prava Zajednice kojim se od svake države članice zahtijeva da osigura optimalne uvjete za integraciju obitelji radnika iz Zajednice.

13 U ovim je okolnostima Cour de cassation odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „(1) Je li člancima 12., 17., 18. [UEZ-a] i prema potrebi članku 39. [UEZ-a] protivna odredba nacionalnog prava prema kojoj, u smislu članka 36. stavka 1. podstavka 1. točke 2. (j) [Kraljevskog dekreta] pravo na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje mladog državljanina Europske unije [...], koji nema status radnika u smislu članka 39. [UEZ-a], koji je završio srednjoškolsko obrazovanje u Europskoj uniji [...] ali ne u obrazovnoj ustanovi koju organizira, subvencionira ili priznaje jedna od zajednica [Kraljevine] Belgije, i koji posjeduje potvrdu koju je izdala jedna od tih zajednica kojom se utvrđuje da je jednakovrijedna diplomi koju izdaje nadležna komisija jedne od zajednica za školovanje u tim belgijskim obrazovnim ustanovama, ili potvrdu kojom se omogućava pristup visokom obrazovanju, pod uvjetom da se dotična mlada osoba prethodno šest godina školovala u obrazovnoj ustanovi koju organizira, priznaje ili subvencionira jedna od zajednica [Kraljevine] Belgije, ako je taj uvjet isključiv i apsolutan?
- (2) Ako je tako, predstavljaju li okolnosti koje mlada osoba opisuje u prvom pitanju, koja se nije šest godina školovala u belgijskoj obrazovnoj ustanovi, koja boravi u Belgiji sa svojim belgijskim bračnim partnerom te je prijavljena kao tražitelj posla u belgijskoj službi za zapošljavanje, elemente koje treba uzeti u obzir kako bi se ocijenila povezanost mlade osobe s belgijskim tržištem rada, uzimajući u obzir članke 12., 17., 18. [UEZ-a] i prema potrebi članak 39. [UEZ-a]? U kojoj mjeri treba uzeti u obzir trajanje razdoblja boravka, braka i prijave kao tražitelja zaposlenja?”

O prethodnim pitanjima

14 Svojim dvama pitanjima, koja valja sagledati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članke 12., 17., 18. UEZ-a, i po potrebi članak 39. UEZ-a tumačiti tako da im je protivna odredba kao što je ona u glavnom postupku, kojom se pravo mladih osoba koje traže prvi posao na dodjelu novčane naknade za čekanje na prvo zaposlenje uvjetuje time da se dotična osoba najmanje šest godina školovala u obrazovnoj ustanovi države članice domaćina, uzimajući u obzir činjenicu da je takav uvjet pretjerano isključiv, osobito zato što isključuje svaku mogućnost da se takva naknada dodijeli mladoj ženi, državljanici druge države članice koja je, iako se nije školovala u takvoj instituciji, stupila u brak s državljaninom države članice domaćina, s njim živi u toj državi te je prijavljena kao tražitelj zaposlenja u službi za zapošljavanje te države domaćina. U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev posebno želi znati treba li zapravo uzeti u obzir okolnosti koje obilježavaju ovu situaciju kako

bi se odredilo postoji li stvarna veza između zainteresirane stranke i tržišta rada države članice domaćina.

Uvodna razmatranja

- 15 Prethodno treba istaknuti da se glavni postupak odnosi na odluku od 11. rujna 2003. kojom se odbacuje zahtjev D. Prete za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje počevši od 1. lipnja 2003.
- 16 Iz toga slijedi da su odredbe Ugovora na koje se u ovom slučaju valja pozvati one iz Ugovora o EZ-u, iz njegove verzije nakon Ugovora iz Nice.
- 17 Također valja napomenuti da sud koji upućuje zahtjev u svojim pitanjima navodi članke 12., 17. i 18. UEZ-a i prema potrebi članak 39. UEZ-a.
- 18 U ovom pogledu najprije valja istaknuti da prema ustaljenoj sudskoj praksi članak 12. UEZ-a, koji predviđa opću zabranu svake diskriminacije na osnovi nacionalnosti, autonomno se primjenjuje samo u situacijama koje regulira pravo Unije u kojima Ugovor ne predviđa posebna pravila o nediskriminaciji (vidjeti osobito presude od 30. svibnja 1989. Komisija/Grčka, C-305/87, Zb., str. 1461., t. 13.; od 12. svibnja 1998. Gilly, C-336/96, Zb., str. I-2793., t. 37.; od 26. studenoga 2002. Oteiza Olazabal, C-100/01, Zb., str. I-10981., t. 25. i od 15. rujna 2011. Schulz-Delzers i Schulz, C-240/10, Zb., str. I-8531., t. 29.).
- 19 Međutim, u području slobode kretanja radnika načelo zabrane diskriminacije provedeno je člankom 39. UEZ-a kao i aktima sekundarnog prava, posebno Uredbom Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika u Zajednici (SL L 257, str. 2.) (vidjeti osobito prethodno navedene presude Komisija/Grčka, t. 12., Gilly, t. 38., od 23. ožujka 2004., Collins, C-138/02, Zb., str. I-2703., t. 55., i Schulz-Delzers i Schulz, t. 29. kao i navedenu sudsku praksu).
- 20 U pogledu članka 18. UEZ-a kojim se općenito utvrđuje pravo svakog građanina Unije na slobodno kretanje i boravak na području država članica, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je ova odredba konkretno izražena u članku 39. UEZ-a u pogledu slobode kretanja radnika (vidjeti osobito prethodno navedene presude Oteiza Olazabal, t. 26.; od 11. rujna 2007. Hendrix, C-287/05, Zb., str. I-6909., t. 61. i Schulz-Delzers i Schulz, t. 30.).

Primjena članka 39. UEZ-a

- 21 Članak 39. stavak 2. UEZ-a navodi da sloboda kretanja radnika podrazumijeva ukidanje svake diskriminacije na temelju državljanstva među radnicima iz država članica u vezi sa zapošljavanjem, primicima od rada i ostalim uvjetima rada i zapošljavanja.
- 22 Na temelju članka 39. stavka 3. UEZ-a državljani država članica posebno imaju pravo slobodno se kretati na području država članica te tamo imaju pravo boravka s ciljem traženja zaposlenja. Stoga su državljani država članica koji traže zaposlenje u drugoj državi članici obuhvaćeni područjem primjene članka 39. UEZ-a te tako uživaju pravo

na jednako postupanje utvrđeno stavkom 2. te odredbe (vidjeti osobito prethodno navedenu presudu Collins, t. 56. i 57.).

- 23 S tim u vezi iz sudske prakse Suda proizlazi da za određivanje dosega prava osoba, koje traže zaposlenje, na jednako postupanje ovo načelo valja tumačiti uzimajući u obzir druge odredbe prava Unije, posebno članka 12. UEZ-a (vidjeti prethodno navedenu presudu Collins, t. 60.).
- 24 Građani Unije koji zakonito borave na području države članice domaćina mogu se pozvati na članak 12. UEZ-a u svim situacijama iz područja primjene *ratione materiae* prava Unije. Status građanina Unije predodređen je da bude temeljni status državljana država članica, koji onima od tih državljana koji se nalaze u istoj situaciji omogućava da se, neovisno o njihovom državljanstvu i ne dovodeći u pitanje iznimke izričito predviđene s tim u vezi, prema njima jednako pravno postupaju (vidjeti osobito prethodno navedenu presudu Collins, t. 61. i navedenu sudsku praksu).
- 25 Sud je u tom smislu naveo da, s obzirom na utvrđivanje građanstva Unije i tumačenje sudske prakse o pravu jednakog postupanja koje uživaju građani Unije, iz područja primjene članka 39. stavka 2. UEZ-a, koji je odraz temeljnog načela jednakog postupanja zajamčenog člankom 12. UEZ-a, nije bilo moguće isključiti novčanu naknadu namijenjenu lakšem pristupu zapošljavanju na tržištu rada države članice (vidjeti prethodno navedenu presudu Collins, t. 63. i od 15. rujna 2005., Ioannidis, C-258/04, Zb., str. I-8275., t. 22.).
- 26 Nesporno je da su novčane naknade za čekanje na prvo zaposlenje, predviđene nacionalnim pravom, kao što su one u glavnom postupku, socijalna davanja čija svrha je olakšati mladim ljudima prijelaz iz obrazovanja na tržište rada (vidjeti osobito prethodno navedene presude D’Hoop, t. 38., i Ioannidis, t. 23.).
- 27 Također nije sporno da je na dan podnošenja zahtjeva za naknadu D. Prete bila državljanka države članice koja je, po završetku svog školovanja, tražila zaposlenje u drugoj državi članici.
- 28 U tim se okolnostima zainteresirana stranka može pozvati na članak 39. UEZ-a i tvrditi da što se tiče dodjele novčane naknade za čekanje na prvo zaposlenje ne smije biti diskriminirana na temelju državljanstva (vidjeti, u tom smislu, prethodno navedenu presudu Ioannidis, t. 25.).

Postojanje različitog postupanja

- 29 Prema ustaljenoj sudskoj praksi pravilo jednakog postupanja iz članka 39. UEZ-a zabranjuje ne samo očitu diskriminaciju na temelju državljanstva nego i sve druge prikrivene oblike diskriminacije koji, primjenom drugih kriterija razlikovanja, u stvari dovode do istog rezultata (vidjeti osobito prethodno navedenu presudu Ioannidis, t. 2. i navedenu sudsku praksu).
- 30 Propis iz glavnog postupka uvodi različito postupanje ovisno o tome mogu li mlade osobe koje traže prvi posao dokazati da su se najmanje šest godina školovale u belgijskoj srednjoškolskoj obrazovnoj ustanovi.

- 31 Uvjet koji se odnosi na obvezu školovanja u obrazovnoj ustanovi države članice domaćina zbog njegove prirode lakše mogu ispuniti državljani te države članice te tako prije svega staviti državljane drugih država članica u nepovoljniji položaj (vidjeti analogijom prethodno navedenu presudu Ioannidis, t. 28.).

Opravdanost različitog postupanja

- 32 Iz sudske prakse proizlazi da različito postupanje kao ono prethodno opisano može biti opravdano samo ako se temelji na objektivnim razlozima koji su neovisni o državljanstvu dotičnih osoba i proporcionalni legitimnom cilju nacionalnog prava (vidjeti osobito prethodno navedene presude D’Hoop, t. 36., Collins, t. 66., i Ioannidis, t. 29.).
- 33 U tom pogledu i u vezi s novčanim naknadama poput onih u glavnom postupku čiji je cilj olakšati mladim osobama prijelaz iz obrazovanja na tržište rada, Sud je presudio da je za nacionalnog zakonodavca legitimno da želi osigurati postojanje stvarne veze između podnositelja zahtjeva za novčanu naknadu i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu (vidjeti osobito prethodno navedene presude D’Hoop, t. 38., Collins, t. 67. i 69., i Ioannidis, t. 30.).
- 34 U pogledu uvjeta proporcionalnosti valja podsjetiti da je Sud već presudio da je jedini uvjet koji se odnosi na mjesto dobivanja diplome o završenom srednjoškolskom obrazovanju, kao što je onaj iz članka 36. stavka 1. podstavka 1. točke 2. (a) Kraljevskog dekreta, previše općenit i previše isključiv jer neopravdano daje prednost elementu koji nije nužno pokazatelj stvarnog i učinkovitog stupnja povezanosti između podnositelja zahtjeva za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje i tržišta rada u zemljopisnom smislu, koji istovremeno isključuje sve druge relevantne pokazatelje. Na temelju toga je zaključio da je spomenuti uvjet prešao ono što je potrebno za ostvarenje namjeravanog cilja (vidjeti prethodno navedene presude D’Hoop, t. 39., i Ioannidis, t. 31.).
- 35 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je sporni uvjet, koji je alternativa uvjetu povezanom s mjestom dobivanja diplome i koji se odnosi na uvjet o šestogodišnjem školovanju u obrazovnoj instituciji koju organizira, subvencionira ili priznaje jedna od belgijskih zajednica, uveden u članak 36. stavak 1. podstavak 1. točku 2. (j) Kraljevskog dekreta kako bi se popravilo takvo stanje.
- 36 Belgijska vlada je u očitovanjima podnesenim Sudu potvrdila da je cilj spornog uvjeta osigurati postojanje stvarne veze između podnositelja zahtjeva za novčanu naknadu i belgijskog tržišta rada i tvrdi da takav uvjet ispunjava zahtjeve koji proizlaze iz načela proporcionalnosti i osobito ističe da traženi broj godina školovanja ne prelazi ono što je potrebno za ostvarenje tog cilja.
- 37 U ovom slučaju ipak se ne čini potrebnim da se Sud izjasni o pitanju krši li se možda spomenutim uvjetom načelo proporcionalnosti zbog dužine trajanja školovanja koja se njime zahtijeva.
- 38 Kao što naime proizlazi iz okolnosti u glavnom postupku, D. Prete nije pohađala nijednu godinu školovanja u Belgiji, tako da bi joj novčana naknada za čekanje na prvo zaposlenje bila odbijena i da je sporni uvjet zahtijevao da zainteresirana osoba

može dokazati da se školovala u belgijskoj obrazovnoj ustanovi manje od šest godina, bez obzira na to koliko bi kratko to razdoblje bilo.

- 39 Stoga je dovoljno da Sud razmotri pitanje bi li moguća neusklađenost nacionalnog propisa iz glavnog postupka s člankom 39. UEZ-a mogla proizlaziti iz činjenice da uvjet iz tog propisa, koji zahtijeva školovanje u belgijskoj obrazovnoj ustanovi, isključuje uzimanje u obzir okolnosti koje bi, iako nisu povezane s mjestom školovanja, jednako ukazivale na postojanje stvarne veze između zainteresirane osobe i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu.
- 40 U tom pogledu, s obzirom na okolnosti u glavnom postupku valja podsjetiti da se on odnosi na državljanku države članice koja nakon sklapanja braka s državljaninom dotične države članice boravi oko dvije godine u državi članici domaćinu, i koja je već šesnaest mjeseci prijavljena u službi za zapošljavanje te države članice kao tražiteljica zaposlenja, dok istovremeno, kako proizlazi iz spisa dostavljenog Sudu, aktivno traži posao u toj državi članici.
- 41 Belgijska vlada ističe da je, s obzirom na ove različite stavove, sklapanje braka s državljaninom države članice domaćina i naknadno preseljenje u svrhu boravka u toj državi stvar privatnog života koja nema veze s tržištem rada te države članice. Prijava kao tražitelja zaposlenja je jednostavna administrativna formalnost koja se lako može ispuniti. Stoga te okolnosti, povezane s osobom koja se kao D. Prete nastanila u području koje graniči s državom članicom u kojoj se školovala i na čije tržište rada bi po prirodi stvari bila spremnija stupiti, nemaju takvu posljedicu da se podnositeljica zahtjeva usmjeri samo na tržište rada države domaćina.
- 42 U okviru podjele nadležnosti iz članka 267. UFEU-a u načelu je na nacionalnom sudu da osigura propisno poštovanje načela proporcionalnosti (vidjeti osobito presudu od 19. ožujka 2002., Lommers, C-476/99, Zb., str. I-2891., t. 40.). Stoga je u tom kontekstu na nacionalnim sudovima da utvrde ukazuju li okolnosti pojedinog slučaja na postojanje stvarne veze s dotičnim tržištem rada (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2009. Vatsouras i Koupatantze, C-22/08 i C-23/08, Zb., str. I-4585., t. 41.).
- 43 Međutim, iz sudske praksa Suda proizlazi da je on nadležan pružiti nacionalnom sudu sve elemente tumačenja prava Unije, koji mu mogu omogućiti da ocijeni sukladnost nacionalne mjere s pravom Unije s ciljem donošenja odluke u predmetu koji se pred njim vodi. U ovom je postupku sud koji je uputio zahtjev osim toga postavio različita detaljna pitanja na koja treba odgovoriti (u tom smislu osobito vidjeti prethodno navedenu presudu Lommers, t. 40.).
- 44 U ovom kontekstu valja istaknuti da su podložno procjenama činjenica koje su, kako je navedeno, u nadležnosti nacionalnih sudova, okolnosti poput onih opisanih u točki 40. ove presude i kao što je istaknuo i nezavisni odvjetnik u točkama 48. i 49. mišljenja, stvarno takve da omogućavaju utvrđivanje postojanja stvarne veze s tržištem rada države članice domaćina, iako se podnositeljica zahtjeva nije školovala u obrazovnoj ustanovi te države.
- 45 U tom smislu prvo valja odbaciti argumentaciju belgijske vlade prema kojoj bi osoba poput D. Prete, posebno zato što ima boravište blizu granice s državom članicom u kojoj se školovala, vjerojatnije imala lakši pristup tržištu rada te države članice s

kojom je povezana. S jedne strane valja naglasiti da znanje koje student stekne tijekom školovanja uglavnom ne veže tu osobu za određeno tržište rada u zemljopisnom smislu (vidjeti u tom smislu presudu od 15. ožujka 2005., Bidar, C-209/03, Zb., str. I-2119., točku 58.). S druge strane treba utvrditi da okolnosti koje je istaknula belgijska vlada kako bi opravdala moguće postojanje veze između podnositeljice zahtjeva i francuskog tržišta rada ni u kom slučaju ne sprečavaju da se u okolnostima kao što su one o kojima se raspravlja u glavnom postupku ostvari takva veza s belgijskim tržištem rada.

- 46 U vezi s prethodnom točkom nadalje valja podsjetiti da iz sudske prakse Suda proizlazi da je moguće utvrditi postojanje stvarne veze s tržištem rada države članice, posebno utvrđivanjem da je dotična osoba u razumnom vremenskom razdoblju zaista tražila posao u dotičnoj državi članici (vidjeti prethodno navedene presude Collins, t. 70., i Vatsouras i Koupatantze, t. 39.).
- 47 Sud je također potvrdio da boravište u državi članici može u danom slučaju osigurati stvarnu povezanost s tržištem rada države članice domaćina te je osim toga pojasnio da ako je za ispunjavanje tog uvjeta povezanosti potrebno određeno razdoblje boravka, ono ne smije biti duže od razdoblja koje je potrebno da državna tijela utvrde da dotična osoba zaista traži posao na tržištu rada države članice domaćina (vidjeti prethodno navedenu presudu Collins, t. 72.).
- 48 Konačno, pri ocjeni postoji li stvarna veza između D. Prete i tržišta rada države članice domaćina, ne smije se zanemariti okolnost da se tužiteljica u glavnom postupku, koristeći slobodu kretanja koju građanima Unije jamči članak 18. UEZ-a, preselila u državu članicu domaćina kako bi tamo nakon sklapanja braka s državljaninom te države s njim ostvarila zajedničko prebivalište.
- 49 U tom kontekstu valja podsjetiti da je s jedne strane, i kako je prethodno istaknuto u točki 25. ove presude, u pogledu utvrđivanja građanstva Unije i tumačenja sudske prakse o pravu jednakog postupanja, koje uživaju građani Unije, Sud presudio da iz područja primjene članka 39. stavka 2. UEZ-a više nije moguće isključiti novčanu naknadu namijenjenu lakšem pristupu zapošljavanju na tržištu rada države članice.
- 50 S druge strane, elementi koji proizlaze iz obiteljskih okolnosti podnositeljice zahtjeva za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje, također ukazuju na postojanje stvarne veze između podnositeljice zahtjeva i države članice domaćina (vidjeti u tom smislu presudu od 21. srpnja 2011., Stewart, C-503/09, Zb., I-6497., t. 100.). Pri tome postojanje bliskih veza posebno osobne prirode s državom članicom domaćinom kamo se podnositeljica zahtjeva preselila nakon sklapanja braka s državljaninom te države članice u kojoj sada uobičajeno boravi doprinosi uspostavljanju trajne veze između podnositeljice zahtjeva i njezine nove države članice boravka, uključujući tržište rada te države članice (u tom smislu vidjeti presudu od 22. rujna 1988., Bergemann, 236/87, Zb., str. 5125, t. 20. do 22.).
- 51 Iz navedenoga proizlazi da okolnosti predmeta u glavnom postupku konkretno pokazuju da uvjet kao što je onaj iz članka 36. stavka 1. podstavka 1. točke 2 (j) Kraljevskog dekreta, u mjeri u kojoj sprečava uzimanje u obzir drugih potencijalno reprezentativnih elemenata stvarnog stupnja povezanosti između podnositeljice

zahtjeva za novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu, prelazi ono što je potrebno za ostvarenje njezinog cilja.

- 52 Uzimajući u obzir sva navedena razmatranja, na prethodna pitanja valja odgovoriti da je članku 39. UEZ-a protivan nacionalni propis kao što je onaj u glavnom postupku, kojim je pravo mladih osoba koje traže prvi posao na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje uvjetovano njihovim šestogodišnjim školovanjem u obrazovnoj ustanovi države članice domaćina, u mjeri u kojoj takav uvjet isključuje uzimanje u obzir drugih reprezentativnih elemenata koji bi mogli utvrditi postojanje stvarne veze između osobe koja traži naknadu i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu te na taj način prelazi ono što je potrebno za ostvarenje cilja te odredbe, kojim se osigurava postojanje takve veze.

Troškovi

- 53 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članku 39. UEZ-a protivan je nacionalni propis kao što je onaj u glavnom postupku, kojim je pravo mladih osoba koje traže prvi posao na novčanu naknadu za čekanje na prvo zaposlenje uvjetovano njihovim šestogodišnjim školovanjem u obrazovnoj ustanovi države članice domaćina, u mjeri u kojoj takav uvjet isključuje uzimanje u obzir drugih reprezentativnih elemenata koji bi mogli utvrditi postojanje stvarne veze između osobe koja traži naknadu i dotičnog tržišta rada u zemljopisnom smislu te na taj način prelazi ono što je potrebno za ostvarenje cilja te odredbe, kojim se osigurava postojanje takve veze.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: francuski